

Sinds januari 2020 biedt NANSEN gespecialiseerde ondersteuning aan slachtoffers van foltering : omwille van hun bijzonder kwetsbaar profiel kunnen ze specifieke moeilijkheden ondervinden bij het aantonen van hun nood aan internationale bescherming.

Vragen?

Neem contact met Marjan Claes op mclaes@nansenrefugee.be of + 32 485 26 84 47

Definitie foltering¹

Artikel 1 van het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, 10 december 1984:

“Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder "foltering" verstaan iedere handeling waardoor opzettelijk hevige pijn of hevig leed, lichamelijk dan wel geestelijk, wordt toegebracht aan een persoon met zulke oogmerken als om van hem of van een derde inlichtingen of een bekentenis te verkrijgen, hem te bestraffen voor een handeling die hij of een derde heeft begaan of waarvan hij of een derde wordt verdacht deze te hebben begaan, of hem of een derde te intimideren of ergens toe te dwingen dan wel om enigerlei reden gebaseerd op discriminatie van welke aard ook, wanneer zulke pijn of zulk leed wordt toegebracht door of op aanstichten van dan wel met de instemming of gedogen van een overheidsfunctionaris of andere persoon die in een officiële hoedanigheid handelt. Foltering omvat niet pijn of leed slechts voortvloeiend uit, inherent aan of samenhangend met wettige straffen.”

Constitutieve elementen:

1) Gedrag (conduct)

Het verdrag spreekt van ‘handeling’ (‘act’) wat kan leiden tot een restrictieve interpretatie waarvan omissie of verzuim wordt uitgesloten. Uit de voorbereidende werken zoals bevestigd door het Comité tegen foltering, volgt dat ook het intentioneel ontzeggen aan gedetineerden van water, voedsel en medische behandeling onder de definitie van foltering valt. Daarom is het aangewezen te spreken van gedrag in plaats van handeling.

2) Veroorzaken van ernstige pijn en lijden, zowel mentaal als fysiek

Het betreft een feitelijke situatie, die verschilt van persoon tot persoon. De interpretatie ervan evolueert met de tijd.

3) Intentie

¹ Gebaseerd op boek M. Nowak, M. Birk, G. Monina “The United Nations Convention Against Torture and its Optional Protocol, A commentary”, second edition, 2019, Oxford University Press.

Ernstige pijn en lijden moeten intentioneel (bewust, opzettelijk) toegebracht worden aan het slachtoffer om als foltering te kwalificeren. Zuiver nalatig gedrag of roekeloosheid vallen hier niet onder.

Intentie wordt bepaald op basis van objectieve feiten en omstandigheden van de zaak en niet op basis van een subjectief onderzoek naar de motivatie van de dader.

De intentie moet gericht zijn zowel op het gedrag om ernstige pijn en lijden toe te brengen als op het doel dat met dit gedrag moet worden bereikt. De dader moet intentioneel pijn of lijden toebrengen en deze pijn moet toegebracht zijn voor één van de doelen verboden onder het verdrag tegen foltering. De dader moet niet handelen met de specifieke intentie om ernstige pijn en lijden toe te brengen (gezien dit een subjectief element is dat verschilt van persoon tot persoon). Het is voldoende dat de dader de bedoeling had het gedrag te stellen waarmee hij vervolgens ernstige pijn en lijden toebrengt en dat hij rekening hield met het feit dat de behandeling pijn of lijden zou kunnen veroorzaken. Het specifieke doel is determinerend voor de kwalificatie als foltering.

4) Doel

De voorwaarde van een specifiek doel is het determinerend element voor de kwalificatie als foltering (het onderscheid foltering van een onmenselijke behandeling).

Het doel in de zin van het Verdrag tegen Foltering moet restrictief geïnterpreteerd worden. Enkel een doel dat verband heeft met de doelen opgelijst in het Verdrag tegen foltering is voldoende. Artikel 1 van het Verdrag stelt als doelen voorop:

- Afdwingen van een bekentenis
- Het verkrijgen van informatie van het slachtoffer of een derde persoon
- Bestrafing
- Intimidatie en het uitoefenen van druk/dwang
- Discriminatie

5) Machteloosheid

Het slachtoffer staat onder de controle van de dader en heeft de capaciteit verloren om zich te verzetten tegen of te ontsnappen aan het toebrengen van de pijn of het lijden (vb detentie). De dader maakt gebruik van deze ongelijke- en machtspositie om een bepaald effect of doel te bereiken. (Het betreft een essentieel criterium dat foltering onderscheidt van onmenselijke behandeling)

6) Betrokkenheid van een overheidsfunctionaris of een andere persoon die in een officiële hoedanigheid optreedt

Het betreft alle overheidsfunctionarissen en personen die in een officiële hoedanigheid optreden.

Andere personen die in een officiële hoedanigheid optreden is ruimer dan overheidsfunctionarissen. Het omvat niet-statelijke actoren wiens autoriteit vergelijkbaar is met deze van de overheid (vb. Rebellenroeperingen die de facto autoriteit uitoefenen in bepaalde regio's, failed states waar de overheid de controle verloren heeft over bepaalde gebieden)

0487/846.540 - dossiers@nansenrefugee.be - www.nansen-refugee.be

I understand that all information provided to NANSEN will be kept confidential and that any processing and transfer of my personal data will be strictly regulated by NANSEN in full compliance with the General Data Protection Regulation 2016/679 and that measures will be taken to safeguard the data and prevent unauthorized dissemination or access.

Opgelet: dit betreft geen officiële NANSEN nota die integraal kan voorgelegd worden aan de asielinstanties

Ernstige pijn of lijden moeten zijn toegebracht door, op aandringen van, of met de toestemming of instemming van een overheidsfunctionaris of een andere persoon die in een officiële hoedanigheid optreedt.

Op aandringen van betekent opruiing, aansporing, uitnodiging en vereist directe of indirecte betrokkenheid. De term toestemming is ruimer en kan betrekking hebben op een brede waaier van handelingen begaan door private personen als de Staat op één of andere manier toestaat dergelijke activiteiten voor te zetten.

Wanneer foltering begaan wordt door niet-statelijke actoren, zijn staten verplicht om due diligence of zorgvuldigheid aan de dag te leggen om dergelijke daden te voorkomen, te onderzoeken en te bestraffen. Zo niet, kan de Staat verantwoordelijk gehouden worden (vb. Gendergerelateerd geweld).

0487/846.540 - dossiers@nansenrefugee.be - www.nansen-refugee.be

I understand that all information provided to NANSEN will be kept confidential and that any processing and transfer of my personal data will be strictly regulated by NANSEN in full compliance with the General Data Protection Regulation 2016/679 and that measures will be taken to safeguard the data and prevent unauthorized dissemination or access.

Opgelet: dit betreft geen officiële NANSEN nota die integraal kan voorgelegd worden aan de asielinstanties